

Sygn. akt II Ca 47/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny – Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Przemysław Grochowski (spr.)

Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra

Sędzia Sądu Rejonowego del.do SO Krzysztof Niezgoda

Protokolant Krystyna Melchior

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 marca 2014 roku w Lublinie

sprawy z powództwa M. G.

przeciwko J. P.

o 15.000 złotych z odsetkami w wysokości 10% w skali roku od dnia 11 kwietnia 2011 roku

na skutek apelacji powoda M. G. od wyroku z dnia 18 października 2013 roku w sprawie I C 774/11 Sądu Rejonowego Lublin – Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku

I. oddała apelację;

II. zasądza od powoda M. G. na rzecz pozwanego J. P. kwotę 1.200 (tysiąc dwieście złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

II Ca 47/14

UZASADNIENIE

Powództwo dotyczyło zasądzenia na rzecz powoda M. G. od pozwanego J. P. kwoty 15.000 złotych z tytułu zwrotu udzielonej w dniu 10 października 2010 roku pożyczki wraz z odsetkami 10% w skali roku od dnia 10 kwietnia 2011 roku.

Pozwany przyznawał, że zawarł w dniu 10 października 2010 roku z powodem umowę pożyczki kwoty 15.000 złotych płatną do dnia 10 kwietnia 2011 roku, nie uznawał jednakże powództwa podnosząc, że jako zabezpieczenie umowy pożyczki pozwany oddał w zastaw trzy samochody osobowe wraz z dokumentami o łącznej wartości 40.000 złotych i strony ustaliły, że samochody te zostaną sprzedane przez powoda, a pieniądze stąd przeznaczone będą na spłatę tego długu.

Wedle powoda, samochody wskazane przez pozwanego stanowiły zabezpieczenie innych udzielonych pozwanemu pożyczek.

Zaskarżonym wyrokiem, Sąd Rejonowy oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 2.400 złotych tytułem kosztów procesu opierając swoje rozstrzygnięcie na dokonanych przez siebie ustaleniach, że w dniu 10 października 2010 roku powód M. G. zawarł z pozwanym J. P. pisemną umowę pożyczki kwoty 15.000 złotych. Strony

ustaliły, że pozwany zwróci pożyczoną kwotę do dnia 10 kwietnia 2011 roku wraz z należnymi odsetkami umownymi w wysokości 10% (co stanowiło okoliczności bezsporne oraz wynikało z dokumentu zawierającego przedmiotową umowę pożyczki, zeznań powoda i pozwanego oraz świadka T. Ł. i świadka J. G.). W związku z tym, że pozwany nie zwrócił pożyczonej należności uzgodniono, że powód sprzeda przekazane mu przez pozwanego samochody (V. (...), O. (...), O. (...)), zaś uzyskaną cenę zaliczy na poczet długu, przy czym nadwyżkę zwróci pozwanemu. Samochód osobowy V. (...) został dostarczony do powoda przed zawarciem opisanej powyżej umowy, zaś O. (...) i O. (...) po jej zawarciu, z tym że O. (...) jesienią 2010 roku, zaś O. (...) w 2011 roku. Pojazdy przekazano powodowi wraz z dokumentami (co wynikało z zeznań pozwanego i świadka T. Ł.). Powód M. G. sprzedał samochody w 2011 roku za łączną kwotę 22.000 złotych. Cena sprzedaży aut nie została pozwanemu przekazana, (co stanowiło okoliczności bezsporne i wynikało z zeznań powoda i pozwanego oraz świadków : świadka T. Ł. oraz J. G.). Przed sprzedażą aut pozwany nie zwrócił powodowi kwoty pożyczki a w dniu 14 czerwca 2011 roku powód wezwał pozwanego do dobrowolnego spełnienia świadczenia, (co stanowiło okoliczności bezsporne oraz wynikało zeznań powoda i pozwanego oraz świadków : T. Ł. i J. G. a także dokumentu zawierającego wezwanie do zapłaty). Strony zawarły przedmiotową umowę jako jedną umowę pożyczki (co wynikało z zeznań pozwanego oraz świadka T. Ł.).

Odnosnie do stanowiących podstawę rekonstrukcji stanu faktycznego dokumentów, Sąd Rejonowy wskazywał, że ich autentyczność nie była kwestionowana przez żadną ze stron, jak też ujawniły się okoliczności podważające ich wiarygodność. Przy ustalaniu stanu faktycznego nie rozstrzygano czy strony ustaliły odsetki umowne w skali roku (twierdzenie pozwanego) czy miesiąca (twierdzenie powoda), bowiem w toku procesu powód, reprezentowany przez fachowego pełnomocnika domagał się odsetek umownych w skali roku. W tym stanie rzeczy, jak stwierdził Sąd Rejonowy, nie było koniecznym dokonywania ustaleń w tym zakresie. Zeznania powoda obdarzone zostały przez Sąd wiarą tylko w części, bowiem brak było dowodów, że powód zawarł z pozwanym także ustną umowę pożyczki kwoty 20.000 złotych, której zabezpieczeniem były przekazane przez pozwanego samochody. Zeznaniami powoda w tej części przeczy zgodne stanowisko świadka T. Ł. oraz pozwanego J. P., z kolei zeznania świadka J. G. nie potwierdziły wersji zdarzeń wskazanych przez powoda. Świadek ten jest bratem powoda i razem z nim prowadzi działalność gospodarczą. Jak sam twierdził wiedział o wszystkich transakcjach brata, jednakże nie podał okoliczności, z których wynikałoby, że faktycznie pozwany był zobowiązany wobec powoda jeszcze z innego tytułu, to jest w związku z umową pożyczki kwoty 20.000 tysięcy złotych, zabezpieczonej autami dostarczonymi przez pozwanego. Poza tym Sąd, dokonując oceny zeznań powoda, miał na uwadze występujące w nich sprzeczności, gdy podał, że nie jest praktyką spisywanie umów w ramach prowadzonej działalności, po czym zeznał, że 99% transakcji w jego lombardzie jest udokumentowanych. Kolejno zeznał, że mógł się „przejeździć”, twierdząc, że zabezpieczeniem pierwszej pożyczki była umowa, zaś drugiej samochodu. Poza tym podał, że wszystkie 3 samochody i stanowiące zabezpieczenie pierwszej umowy były sprowadzone spoza granic kraju, zaś dowody akt sprawy wskazują na to, że samochód marki O. (...) został zakupiony na rynku w P.. Zeznania świadka T. Ł. oraz pozwanego Sąd uznał za wiarygodne w całości, bowiem zawierały sprzeczności oraz znajdowały również potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym, który Sąd uznał za wiarygodny. Zeznaniami świadka J. G. sąd nie dał wiary jedynie w zakresie w jakim podniesiono, że wszystkie samochody zostały przez pozwanego oddane powodowi przed zawarciem pisemnej umowy pożyczki, bowiem zeznania te pozostają w oczywistej sprzeczności ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, w tym z zeznaniami świadka T. Ł. oraz pozwanego; przy tym. okoliczność ta nie miała decydującego znaczenia dla rozstrzygnięcia. Z kolei zeznania świadka K. C. nic istotnego do sprawy nie wniosły.

W tym stanie rzeczy Sąd rejonowy wywiódł, że poza sporem pozostaje, że strony zawarły umowę pożyczki kwoty 15.000 złotych z zachowaniem formy pisemnej. Bezsporne jest również, iż powód wywiązał się z obowiązków wynikających z umowy świadcząc na rzecz pozwanego usługę udzielenia pożyczki, zaś pozwany nie zwrócił kwoty pożyczki do dnia 10 kwietnia 2011 roku. Dłużnik powinien wprawdzie spełnić świadczenie zgodnie z treścią zobowiązania, zaś wierzyciel nie może być zmuszony do przyjęcia innego świadczenia niż to, które wynika z zobowiązania, nawet jeśli miałyby być tylko w niewielkim stopniu zmienione. Niemniej jednak nie ma przeszkód, aby dłużnik zwolnił się z zobowiązania, poprzez spełnienie innego świadczenia (wtórnego), zamiast pierwotnego, które stanowi surogat wykonania zobowiązania, jeżeli wierzyciel wyrazi na to zgodę. Należy więc do grupy tzw. surogatów wykonania zobowiązania. Zobowiązanie pierwotne wówczas wygasa. po zawarciu umowy pożyczki strony ustaliły, że powód sprzeda

powierzone mu samochody, uzyskaną cenę zaliczyć [na poczet długu, zaś nadwyżkę (jeśli będzie) przekazać pozwanemu. Oznacza to, że i j zawarciu umowy pożyczki doszło do modyfikacji jej postanowień w zakresie sposobu spełnienia świadczenia przez pozwanego, tj. strony zawarły umowę o świadczenie miejsce wypełnienia. Zamiast pierwotnego świadczenia - jednorazowego zwrot kwoty 15.000 złotych w gotówce (§ 2 umowy pożyczki), powód wyraził zgodę na inny sposób spełnienia świadczenia przez pozwanego, tj. samodzielnie sprzedać mu samochody, uzyskaną kwotę zaliczyć na poczet długu, zaś nadwyżkę (jeśli będzie) zwrócić pozwanemu. Skoro, bezspornie powód sprzedał oddane mu samochody, stanowiące własność pozwanego za kwotę 22.000 złotych, tym samym uzyskał środki finansowe niezbędne do uregulowania kwoty pożyczki wraz z umownymi odsetkami, a w konsekwencji pierwotne zobowiązanie pozwanego (dochodzone w niniejszym postępowaniu) wygasło. Jak wynikało z zeznań świadka J. G. (brata powoda, który prowadzi z nim lombard), musieli oni je sprzedać te samochody, bo nie było woli rozliczenia się (z umowy pożyczki z dnia 10 października 2012 roku) i sprzedane one zostały w 2011 roku za kwotę około 22.000 złotych łącznie, której nie zwrócili powodowi. Powód nie wykazał, by łączyły go z pozwanym ustne umowy pożyczki, na zabezpieczenie których rzekomo pozwany oddał mu samochody w zastaw. Powyższej okoliczności nie potwierdził również świadek J. G., który zeznał, że o wszystkim wie, bo porozumiewają się z bratem, który dzwoni do niego a świadek dzwoni do powoda i każda pożyczka jest między nimi konsultowana. Na mocy art. 6 kc, ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne, powód natomiast nie wykazał, że zawarł z pozwanym jakąkolwiek ustną umowę pożyczki, na zabezpieczenie której pozwany oddał mu j samochody. Zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu to na powodzie, jako osobie, która z tego faktu wywodziła skutki prawne, ciążył obowiązek wykazania tych okoliczności i to on powinien udowodnić swoje twierdzenia. Dlatego też Sąd uznał, że pozwany powierzył powodowi samochody, jako zabezpieczenie pisemnej umowy pożyczki z dnia 10 października 2010 roku.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd Rejonowy oparł o art.98§1 i 3 kpc i, wobec przegrania sprawy przez powoda, obciążył go poniesionymi przez pozwano kosztami w postaci wynagrodzenia adwokata będącego pełnomocnikiem pozwanego.

W apelacji wniesionej przez powoda, zaskarżył on wyrok w całości i wnosił o jego zmianę poprzez orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie kosztów postępowania, zarzucając :

- naruszenie art.233§1 kpc poprzez niedokonanie oceny dowodów na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i oparcie się przez Sąd Rejonowy na twierdzeniach pozwanego co do okoliczności związanych z zawarciem umowy pożyczki;
- naruszenie art.233§1 kpc w zw. z art.227 kpc poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego z jednoczesnym pominięciem wszechstronnego rozważenia zebranego materiału i w konsekwencji ustalenie stanu faktycznego zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym przez pozwanego,
- niewyjaśnienie istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności co do umów pożyczki zawartych ustnie pomiędzy stronami i bezkrytyczne przyjęcie, że wskazany przez pozwanego i świadka T. Ł. (wspólnika pozwanego) stan faktyczny jest prawdziwy.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelacja pozwanego nie podnosiła zarzutów prowadzących skutecznie do podważenia zasadności zaskarżonego wyroku oraz uwzględnienia zawartych w jej treści wniosków.

Z uzasadnienia zarzutów apelacyjnych wynika, że skarżący kwestionuje prawidłowość postępowania Sądu Rejonowego przy ustalaniu stanu faktycznego, polegającego na tym, że kierował się on wymaganiami stawianymi przez art.720§2 kc co do zachowania formy pisemnej dla celów dowodowych. Nie jest przy tym jasne, bowiem nie wyartykułował tego jednoznacznie skarżący, do jakich ustaleń nawiązuje przytoczona w apelacji obszerna argumentacja prawna na ten temat. Umowa pożyczki będąca podstawą formułowania przez powoda roszczeń zawarta została w formie pisemnej i jej pisemna treść nie stanowiła przedmiotu postępowania dowodowego z użyciem osobowych środków dowodowych. Jeśli zaś autor apelacji powoływał te okoliczności w kontekście wskazywanej przez

powoda okoliczności zawarcia umowy pożyczki z pominięciem formy pisemnej, jako przesłanki odmowy uznania przez Sąd pierwszej instancji faktu jej zawarcia, to jest to stwierdzenie niezgodne z motywami przytoczonymi na ten temat w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd Rejonowy nie znalazł podstaw do uznania twierdzeń powoda dotyczących zawarcia z pozwanym innej umowy pożyczki, której zabezpieczeniem byłyby sprzedane następnie przez niego pojazdy należące do pozwanego, z uwagi na brak jakichkolwiek dowodów potwierdzających lansowaną przez powoda tezę w tym przedmiocie oraz ze względu na uwiarygodnioną za pomocą pozostałego materiału dowodowego okoliczność o nawiązaniu jednokrotnie pomiędzy stronami stosunku pożyczki. Myli się zatem skarżący, by przyczyną nie dania racji powodowi spowodowane być miało względem na instytucję wynikająca z art.720§2 kc, zwłaszcza, że w przypadku gdy strony są przedsiębiorcami prowadzącymi działalność gospodarczą (powód – lombard, pozwany – pośrednictwo w sprzedaży pojazdów) ulega ona zasadniczemu ograniczeniu. W tych okolicznościach, gdy z przywołanego przez Sąd Rejonowy materiału dowodowego wynikało, że sprzedaż samochodów nastąpiła na zaspokojenie zadłużenia pozwanego z tytułu udzielonej mu pożyczki, słuszne było wnioskowanie Sądu Rejonowego o wygaśnięciu zobowiązania na skutek przyjęcia przez powoda surogatu pierwotnego świadczenia.

Myli się także skarżący podnosząc, że Sąd Rejonowy odmówił wiarygodności zeznaniom świadka J. G. ze względu na łączące go z powodem pokrewieństwo. Z treści uzasadnienia znajdującego się w aktach sprawy nie wynika jakikolwiek sformułowanie mogące usprawiedliwiać ten zarzut apelacji. Przeciwnie, Sąd Rejonowy uznał zeznania tego świadka za odpowiadające rzeczywistości stanowi rzeczy, poza jednym szczegółem, który ocenił jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy i którego też nie eksponuje apelujący jako podstawy służącej do wzruszenia ustaleń faktycznych dokonanych w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji.

Wydaje się, że to apelujący, z przywołaniem osobistych relacji osób zeznających w sprawie, usiłuje podważyć prawidłowość ustaleń powzięty w oparciu o zeznania pozwanego i świadka T. Ł., eksponując wspólne prowadzenie przez nich działalności gospodarczej. Dążenie w tym kierunku, ograniczające się wyłącznie do zaprzeczenia wiarygodności świadka, który nie ponosi odpowiedzialności za zadłużenie pozwanego z tytułu przedmiotowej umowy, uznać należy za gołosłowne oraz pomijające okoliczność, że świadek ten pozostawał w oddzielnych od pozwanego powiązaniach majątkowych z powodem będąc jego dłużnikiem z tytułu samodzielnie zawieranych pożyczek. Zarzucane świadkowi działanie z niskich pobudek przy składaniu kwestionowanych w apelacji zeznań przybierałoby w takiej sytuacji raczej odwrotną postać zmierzającą do składania zeznań korzystnych dla powoda, który, udzielając pożyczek świadkowi, bezpośrednio wpływa na jego sytuację materialną.

W świetle zarzutów apelacji nie widać podstaw do zakwestionowania oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd Rejonowy. Skarżący wprawdzie dążył do relatywizacji okoliczności wskazywanych w uzasadnieniu wyroku jako przeczących uznaniu przez Sąd Rejonowy zeznań pozwanego za niezasadne, jednakże wywód na ten temat przedstawiony w apelacji opiera się na niezgodnych z realiami sprawy założeniach. Jeżeli bowiem pożyczka zawarta z pozwanym w formie ustnej poprzedzała te pisemną, to niezachowanie jej w pierwszym przypadku nie można w sposób rozsądny tłumaczyć zaufaniem, jeśli pozwany nie był dotychczas klientem lombardu prowadzonego przez powoda a stała praktyka tej placówki było udzielanie pożyczek w formie pisemnej. Trudno także w takim kontekście doszukać się racjonalnych przyczyn skłaniających powoda do udzielenia pozwanemu kolejnej pożyczki, gdy ten nie był skłonny spłacać pierwszej. Logicznym następstwem byłoby w takim przypadku rezygnacja z dalszego łożenia środków pieniężnych na rzecz pozwanego, albo, co potwierdzałoby obronę pozwanego o przekazaniu powodowi pojazdów, uzyskanie materialnego zabezpieczenia wypłacalności dłużnika.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy oraz jego ocena dokonana przez Sąd pierwszej instancji pozwalała na poczynienie ustaleń leżących u podstaw zaskarżonego rozstrzygnięcia. W konsekwencji, roszczenie wysuwane przez powoda nie znajdowało oparcia w powoływanym przez niego stosunku zobowiązaniowym z uwagi na jego wygaśnięcie wobec spełnienia świadczenia w warunkach przewidzianych w art. 453 kc.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art.385 kpc, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł, zważywszy na jego wynik, w parciu o art. 98§1 kpc, zaś należność z tego tytułu objęła, w myśl

art.98§3 kpc, wynagrodzenie adwokata (§6 pkt 5 w zw. z §13 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie...).